

NYÁRI SZÍNHÁZAK A NYUGATI VÉGEKEN

Két - előéletében, ívelésében eltérő - nyári színházi vállalkozás egy-egy önálló bemutatóját ismeretjük. A Kőszegi Várszínház tízenötödik sikeres évadját mutatta Tel, a Molière-darabbal két helyszínen tíz előadást produkálva. Örömteli, hogy az 1984-ben, tíz sikeres év után megszűnt Egervári Esték ismét feltámadt, és saját produkciójával négy helyszínen is figyelmet kellően mutatkozott be. (Egervár egy Zalaegerszeg közeli település, amelynek reneszánsz várkastélya ideális nyári színházi helyszín.)

Nyári szín házélmények - télire...

Nyár volt - nyár nincs. Már szinte csak az emléke él, miközben kint vigasztalan - és megállíthatatlan - ömlik a szeptemberi eső, katatón szomorúsággal... És a nyár azért mindig megmarad. Nem csak a napfény, nem csak egy-egy

mosoly emléke, hanem ami még jó, megint jó benne: a szabadtéri, hamisítatlan nyári színház... Két előadás felidézésével korántsem kritikai összegzésre, inkább afféle téli "borítékolásra" vállalkoznék - nyárból, őrizgetésre.

Jourdain, az úrhatnám...

A puccos, parókás figura színpadi megjelente - testét-lelkét ezúttal *Hollósi Frigyes* adta - önmagában mosolyogtató. Hiú, semmit se tekintő páváskodása, önalakformáló kísérletei szármalmasak s neveltségesek egyszerre. Komikus s ugyanakkor tragikus hős *Jourdain*, az úrhatnám polgár. *Molière* remekül értette ezt. Felmutatni gyengéinket, rosszabbik énünket - persze, a másét -, de úgy, hogy mindez neveltségessé, mulattatóvá váljék s azért kicsit szívet is szorítson, hogy hát: ilyenek vagyunk. Tetőtől-talpig: Emberből. Aligha véletlen - szakavatottabbak és sokkal részletesebben is taglalták már, de elégedjünk meg a ténnyel -, hogy

Molière komédiái rendre életre kelnek, életre kíváncznak a színpadokon, immár századok óta. Mert tudta, mit ma sokan nem: a bőrt csípő jelenséget a színre vitellel - elrajzoltan, ám félreismerhetetlenül - kinevettetni, kifigurázni, elgondolkodtatni és mégis, kicsit lelket csavartani... S a hatás századok múltán is működik - függvényében persze a mindenkori "játékosoknak" -, de a Kőszegi Várszínház főpróbájának közönségét vagy akár az egerszegi Erdei Színház nézőterén ülőket nézve, a krónikásnak e nyáron úgy tűnt: a vígjáték s *Molière* szelleme újra érvényesült, mikor *Merő Béla* rendezésében, a Kőszegi Várszínház produkciójaként "magukhoz vehették" a színházvágyók *Az úrhatnám polgár* komikus históriáját...

Hollósi Frigyes és Fullajtár Andrea

Ki is *Jourdain* s miről esik szó? *Molière* helyzetmeghatározása, a címmel, tökéletes. *Jourdain*-nek, a sikeres polgárnak ugyanis egyetlen vágya van: úrrá válni, mindinkább hasonlítani példaképeihez, a nemesekhez, ha lehet, azonnal... Mindehhez csak származása, neveltetése - azaz kultúr- és szocializációs szintje - alapvetően más; sajnos reményei valóra váltásához pénznek sincs híján, így nem szűkölködik "jóakaró", meglehetősen összegeket kóstáló segédeszközökben (művészek, polgárok, nemes-barát), s mindehhez a folyamat igazi katalizátora társul: szerelme egy grófnő iránt.... *Jourdain* még lánya boldogságát is áldozná, "ha már én nem, legalább ő"-jelleggel... S innét tragikusabb színezetűvé is fordulhatnak a vígjáték történései - hiszen a leány csupán dacos, de tenni nem tesz, mint egy ideig polgári szerelme sem, *Jourdain* tisztán látó asszonya is befolyástalannak bizonyul -, hogy az élet vígan folytatódhassék, hogy a szerelmek egymáséi, az úrhatnám meg "keserüllje", ehhez legalábbis egy talpraesett szolgáló szükség-

Hollósi Frigyes

geltetik, ki aztán alaposan kézbe veszi az életet.

A természetes önazonosságától - polgár - mind távolabbra igyekvő Jourdain a szemlélő számára maga a komikum. Törekvése, igyekvése, vaksága környezete iránt. Mindehhez az eredendően is zenés balett-víg játék - ezúttal *Horváth Károly* zenéjével kiegészülten - maga is jócskán túlmutat a realitáson, a fordulatok csúcsein egy megjátszott, mindenki bevonásával zajló "török" avatási szertartás részesei lehetünk (színészek képezik a tánckart is). Aki mindezt "beveszi"... Talán Jourdain? A darab végeztére a gubancok feloldatnak, jöhetne a boldog mosoly, kivéve tán Jourdain-t, ki "el-szenvedí", szinte csak tudomásul veszi ezt az össznépi "boldogulást" ki tudja, érti-e, mi történik vele s körötte?...

Bár Moliére-t korának jelenségei ihlették a darab megformálásakor, de mint annyiszor: most

TITKOK, VÁD, VÁR

Hajnál a csejteki kastélyban.. Az ablaknál a hírhedt szépasszony, *Báthory Erzsébet* - és *Báthory Gábor*, a remélt vendég megint nem jött el. Nem úgy, mint valaki más. *Thurzó György* nádor itt van, az éj múltával érkezik, vádlóként, végire járni a fekete sugalmak-híresztelések övezte (vágott és gyűlölt) asszony titkainak, úgymond az igazságot kideríteni - s mindehhez egy vallomásra van szüksége, bizonyítékokra. Ezért van itt : diadalt aratni, legyőzni és megtörni ezt a hírekkel-vádakkal dacoló asszonyt, s egyúttal hivatalnoki dicsőséget nyerni...

Nádasdy főkapitány egykori asszonya saját kastélya foglya. Rejtélyes halálesetekről állítólagos szolgálai tanúvallomások szólnak ellene, *Thurzó nádor* állítása szerint, ki maga e sajátos fogságba vettette. A nádor faggatásaira - ki-

Gáspár Tibor, Börcsök Enikő, Haas Vander Péter, Horváth Lili

sem tévedett, századokkal sem vész el az "úrhatnámság". Csak átalakul. A bőrét-lelkét-neveltetését és tradícióit levetkezni igyekvő, napok alatt sorsán 360 fokot fordítani kívánó Jourdain-nel számunkra sem ismeretlen "jelenség" vázolatik - elsősorban Hollósi Frigyes ízes komédiázásának köszönhetően -; partnerei e játékokban, többek között *Molnár Piroska*, *Gáspár Tibor*, *Haas Vander Péter*, *Börcsök Enikő*, *Horváth Lili*... A kortalanítást szolgálták *Cselényi Nóra* jelmezei s a puritán díszlet, *Mira Jánostól*.

Moliére e zenés vígjátékával nem kímélt játszót és nézőt, a nevetetés, "figurázás" érdekében... S a néhol kifejezetten harsány vígjáték - mint gondolom, már annyiszor - most is sikerre jutott. Emlékezze a Hollósi Frigyes játszottá Jourdain mit sem értő arcához kapcsolódó nyári nevetés-buborék. S ez soha nem jöhet rosszkor.

Foto: Lackner László

Tímár Éva

Tímár Éva és Gáspár Tibor

hallgatására - szakadnak fel az asszonyból elmúlt évtizedek megaláztatásai és reményei, kor szerű házassága, a gyermekek sorsa. Egy asszony töredezett, szinte valódi vallomása ez, nem kegyetlenségről, "bűnökről", de életről, érzéseiről; egy asszonyé, kiről köteteket regéltek már s kinek alakja lám, mai napig izgató, érdekes. Legendával és felfejtetlenséggel, tényekkel és mégis rejtélyesen.

Titkok helyett sokkal inkább fájdalomtól és szenvedélyből szőtt, végtelen magányú asszony képét rajzolta fel Nagy András Báthory Erzsébet című színpadi játékával, melynek keretét Thurzóval töltött nap, vagyis a kihallgatás adja. A nagyasszony és a hivatalnok egymásnak feszüléséből, a vallatás és önvallomás párhuzamosaiból s az ezekből néha fölcsapó éles metszésekből áll Báthory Erzsébet drámája.

Nagy András színpadi játékát a nyáron az újra megéledett Egervári Esték önálló, szabadtéri produkciójaként láthatták Gyulán, Kőszegen, Egerváron és Esztergomban is az érdeklődők, Császár Imre rendezésében - s ugyanő teremtette meg a darab külcsínét is. A hírhedett nagyasszonyt *Tímár Éva*, vádlóját pedig *Gáspár Tibor* alakította.

Gáspár Tibor

A perbefogott asszonynak láthatóan, megélhetően nincs vesztenivalója - vagyona már gyermekeié, kivéve a várat, s adósa a király -, legendás szépsége is lassan a múlté, társa a tükö, a magány, a várakozás. A vádló pedig meggyilkoltak tömegét idézi, ragacsos gonosztevő képét, tanúkat és jogszerűséget emleget - csikarná a vallomást, Faggat, s másik lelke, sorsa mélyéről idéz. Állnak szemben, hosszan. Feszülten. Nyugodtan és csikorgón, szikrázón és megtörten. Játsszanak. Életre-halálra. A férfi és a nő. Egy részben.

Nem egyenlő küzdelem ez, s nem egyenlők szembenállása. A hivatalnoké és az asszonyé. A férfié és az egykor ragyogó, sokaktól vágyott nőé. Egyik üldözött, a másik üldöző. Az egyik úgy tesz, mintha lehetne, kellene tisztázás - a másik talán tudja, minden elveszett: szépség, fiatalság, szerelem, élet-lehetőség s csak a várakozás marad, a vallatás-faggatás végeztével, miközben a vár sarkaiban már bitófák ácsoltat-

nak...

Nagy András mives és hevült drámai szövege, a valóban párhuzamosan futó, egymás mellé és egymásba illesztett, pszichologizáló monológokkal alaposan "megdolgoztatja" a nézőt. Hiszen ha csak másodpercekre lankad a közönség sorában ülő, már érzi, valamit elvesztett, jó lenne "visszahallgatni" azt az előző jelenetet...

A magas hőfokon izzó, olykor csendesedő, de mindvégig szenvedélyes játék komoly kihívás. Nézőnek, játszónak. Utóbbiak remekül vizsgáztak, a télies őszből visszamerengő néző pedig szívesen venne repetát Nagy András e darabjából, valamely jól fűtött stúdiószínházban...

Hujber Katalin

Foto: Pezzetta Umberto